

bosanskim muslimanima i hrišćanima (Hacı Muyo Mehoviç'in Bosnalı müslüman ve hıristiyanlara mesajı; Sarajevo 1961). *Glasnik Arhiva Društva Arhivskih Radnika SR Bosne i Hercegovine* dergisinde yayımlanan makalenin ayrı basımıdır.

Yazılarını genellikle *Gajret*, *Novi Bchar*, *el-Hidaje*, *Front Slobode*, *Preporod*, *Glasnik VIS* gibi dergilerde yayımlayan Hociç'in Tuzla Müzesi'nin yayımladığı *Članci i građa za kulturnu istoriju istočne Bosne* adlı dört kitaplık dizide "Stari Turski Dokumenti iz Tuzle i Okoline" (Tuzla ve civarı hakkında eski Türk belgeleri), "Migracije muslimanskog stanovništva iz Srbije u sjeveroistočnu Bosnu između 1788-1862" (1788-1862 yılları arasında Sırbistan'dan Bosna'nın kuzeydoğusuna olan müslüman göçleri), "Vakufnama Tuzlanske dobrotvorke (vâkife) Tahire-hanume Tuzlić" (Tuzlalı Tâhire Hanım Tuzliç'in vakıfnâmesi), "Ućešće Bosne i Hercegovine na međunarodnoj izložbi u Filadelfiji 1876" (Bosna-Hersek'in 1876 Milletlerarası Filadelfiya Fuarı'na katılması) adlı yazıları bulunmaktadır (makaleleri için bk. Hadžić, *Glasnik VIS*, XLIII/6 [1980], s. 473-476; a.mlf., *Takvim*, s. 201-202).

Hociç'in Arap edebiyatı tarihiyle ilgili *Istorija Arapske Književnosti* ve Dante'nin *İlâhî Komedya'sı* ile Ebû'l-Alâ el-Maarri'nin *Risâletü'l-ğufrân* adlı eserinin karşılaştırıldığı *Kratka uporedba Dantevog djela "Božestvena Komedija" sa sličnim a dva i po stoljeća starijim arapskim djelom "Risâletü'l-ğufrân" od Ebu'l-Alau'l-Mearrija* adlı iki eseri henüz yayımlanmamıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Mustafa Ćeman, *Bibliografija Bošnjačke Književnosti*, Zagreb 1994, s. 372, 380; Kasim Hadžić, "Profesor Hadži Šaban Hodžić - Život i Djelo", *Glasnik VIS*, XLIII/6 (1980), s. 471-476; a.mlf., "Merhum Prof. Hadži Šaban Hodžić", *Takvim*, Sarajevo 1981, s. 199-202; Omer Nakićević, "Šaban Efendija Hodžić/15.03.1903-01.09.1980/profesor, pedagog i islamski pisac" (makale İSAM Dokümantasyon Servisi Şaban Hociç poşetindedir).

OMER NAKIĆEVIĆ – MUHAMMED ARUÇI

HOCIÇ, Vehbi (1913-1977)

Boşnak din âlimi ve yazar.

7 Ocak 1913'te Sancak bölgesinde Novi Pazar'a (Yenipazar) bağlı Donja Pešter'in Ćukota köyünde doğdu. İlk öğrenimini burada, lise öğrenimini Üsküp'te ta-

mamladı. Belgrad Hukuk Fakültesi'nde bir yıl okuduktan sonra ayrılarak Saraybosna'da Kadılık Yüksek Okulu'nda öğrenimini sürdürdü. II. Dünya Savaşı sırasında 1941 yılında Saraybosna ile Novi Pazar arasındaki yollar ulaşımına kapandığundan mezuniyet imtihanına giremedi; savaştan sonra kurulan yeni Yugoslavya'nın komünist yönetimi bu okulu kapatınca öğrenim hayatı sona ermiş oldu. II. Dünya Savaşı esnasında Novi Pazar'da şeriat mahkemesinde bilirkişi ve Sırbistan Diyanet İşleri sekreteri olarak çalıştı. Daha sonra Novi Pazar Belediyesi'nde, adliyede, Narodna Banka'da çeşitli görevlerde bulundu. 1 Şubat 1977'de Novi Pazar'da vefat etti.

Üsküp'te öğrenci iken *Doğru*, *İslamski Svijet* ve *İslamski Glas* adlı dergilerde makale ve tercüme yayımlayan Hociç yüksek öğrenimi sırasında *Gajret*, *Narodna Pravda*, *Glasnik IVZ*, II. Dünya Savaşı'ndan sonra da *Takvim*, *Preporod* ve *Zemzem* gibi dergilerde makaleler yazdı (Fajjić, s. 92, 93). Vehbi Hociç, Novi Pazar'daki görevleri esnasında sürdürdüğü ilmi çalışmaların yanı sıra bölgedeki müslümanların problemleriyle yakından ilgilenmiş, din görevlilerine kurslar tertiplemiş, aynı yerde bir kütüphane kurarak (Muslimanska Biblioteka) bir süre yöneticiliğini yapmıştır.

Eserleri. 1. *Temelji Islama-Smisao i Svrha Propisa* (Sarajevo 1971). İslâm dininin esaslarına dair olan bu üç ciltlik eserin yalnız 1. cildi yayımlanmıştır. 2. *Mevlud* (Novi Pazar 1971). Hociç'in *Problem dobra i Zla-Sistem Moralne Filozofije* (Hayır-şer problemi – Ahlâk felsefesi sistemi), *Islam i Nauka – Kulturna Historija Islama* (İslâm ve ilim – İslâm kültür tarihi), *Islam -Religija za Sve i Svakoga* (İslâm-Herkes için ve herkese bir din) adlı eserleri ise henüz yayımlanmamıştır. Çeşitli tercüme de bulunan Hociç, İtalyan şarkiyatçısı Laura Veccia Vaglieri'nin *Apologia dell'Islamismo* (Roma 1925) adlı eserini Fransızca tercümesinden Boşnakça'ya çevirmiş, Muharrem Ömerdiç'in özel kitaplığında bulunan tercümenin bir bölümü *Nova Pravda* dergisinde yayımlanmıştır (sy. 36, Sarajevo 1940; sy. 37, 39, Sarajevo 1941). Hociç, Türkçe-Arapça-Fransızca ve Türkçe-Fransızca iki sözlüğü de Boşnakça'ya tercüme etmiştir. Bu iki tercüme ve yukarıdaki üç eser müellifin Novi Pazar'daki kütüphanesinde bulunmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

Kasim Hadžić, "Suradnja Vehbije Hodžića u Takvimu", *Takvim*, Sarajevo 1978, s. 202-203; a.mlf., "Naučni Rad Vehbi ef. Hodžića", *Zemzem*, IV/1-2, Sarajevo 1971, s. 17-18; a.mlf., "Životni Put i Djelo Vehbije Hodžića", *Glasnik VIS*, XL/2 (1977), s. 217-222; Zejnil Fajjić, "Hodžić Vehbija", *Bibliografija Glasnika Vrhovnog Islamskog Starješinstva u SFRJ od 1933. do 1982. Godine*, Sarajevo 1983, s. 92, 93; Mustafa Ćeman, *Bibliografija Bošnjačke Književnosti*, Zagreb 1994, s. 516, 573; Ahmed Fetić, "Sjećanje na Vehbi ef. Hodžića", *Zemzem*, X/8, Sarajevo 1977, s. 29; Jakub Memić, "Merhum Vehbi Efendija Hodžić", *Preporod*, VIII/5, Sarajevo 1977, s. 18; Mahmud Traljić, "Povodom Pola Godine od Smrti Vehbije Hodžića", a.e., VIII/18 (1977), s. 18.

MAHMUD TRALJIĆ

HODGSON, Marshall G. S. (1922-1968)

Amerikalı şarkiyatçı
ve dünya tarihçisi.

Amerika Birleşik Devletleri'nin Indiana eyaletine bağlı Richmond kasabasında doğdu. Lisans öğrenimini ve doktorasını Chicago Üniversitesi'nde tamamladıktan sonra aynı üniversitede öğretim görevlisi oldu (1951) ve ölümüne kadar bu görevde kaldı; ayrıca disiplinler arası lisans üstü eğitim programı ile Sosyal Düşünce Komitesi'nin başkanlığını yaptı.

Hodgson'ın ilk yayını, doktora tezin-den kitap haline getirdiği *The Order of Assassins: The Struggle of the Early Nizari Isma'ilis Against the Islamic World*'dür (The Hague 1955). Nizârî-İsmâîlî Şîileri'nin fikirleri üzerine yapılmış ilk inceleme olma özelliğini taşıyan kitap, XI ve XII. yüzyılların kültür ortamı bağlamında Nizârî doktrininin dinî ve siyasî önemini belirlemeye çalışmaktadır. Ancak Hodgson'ın bir şarkiyatçı hüviyetiyle tanınmasını sağlayan ünlü eseri, İslâm medeniyeti tarihi hakkındaki üç ciltlik *The Venture of Islam: Conscience and History in a World Civilization*'dir (Chicago 1974; *İslâm'ın Serüveni: Bir Dünya Medeniyetinde Bilinç ve Tarih*, trc. İzzet Akyol – Senai Demirci v.dğr., I-III, İstanbul 1993). Dünya tarihi disiplinine katkısı bakımından önemli sayılabilecek bazı makaleleri de Edmund Burke III tarafından *Rethinking World History: Essays on Europe, Islam and World History* (Cambridge 1993) adlı kitapta bir araya getirilerek yeniden yayımlanmıştır; bu eserin önemli bir özelliği Hodgson'ın müsvetde halindeki *The Unity of World*